

Ideje za ubrzanje integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju

Prof.dr. Mirko Pejanović
dopisni član ANUBiH
Fakultet Političkih nauka Univerziteta u Sarajevu
Email: pejanovicm@fpn.unsa.ba

***Sažetak:** Država Bosna i Hercegovina je tokom druge polovine devetnaestog i početkom dvadesetog stoljeća, u okviru austro-ugarskog carstva ušla u istorijski proces evropeizacije u ekonomskoj i kulturnoj sferi. Tokom socijalističkog razvoja u vremenu od 1945. do 1992.godine, Bosna i Hercegovina je izgradila svoju državnost i postala srednje razvijena zemlja.*

Nakon sticanja nezavisnosti i međunarodnog priznanja 1992.godine i četverogodišnjeg rata, Bosna i Hercegovina je na temelju Dejtonskog mirovnog sporazuma započela svoj politički razvoj u pravcu postizanja članstva u Evropskoj uniji i NATO – savezu. U tom kontekstu, izvedene su mnoge reforme i potpisan Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Bosne i Hercegovine 2008.godine.

Od 2008.godine do 2014.godine došlo je do stagnacije u odvijanju procesa integracije BiH u Evropsku uniju. U radu su izložene ideje za ubrzanje integracije BiH u Evropsku uniju. Oblikovane su vanjske, zapravo geopolitičke pretpostavke, za ubrzanje integracije BiH u EU. Razmatraju se i unutrašnje pretpostavke koje se odnose na udruživanje pobjedničkih stranaka u širu koaliciju: za evropsku Bosnu i Hercegovinu.

***Ključne riječi:** Evropska unija, Bosna i Hercegovina, evropske integracije, Dejtonski mirovni sporazum, političke stranke, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, Zapadni Balkan, pristupni fondovi, ustavne reforme, ljudska prava, presuda u predmetu „Sejdić-Finci“*

Bosna i Hercegovina i Evropska unija u povijesno-kulturološkom kontekstu

Bosna i Hercegovina je po svom geografskom položaju zemlja smještena u centralnom dijelu Zapadnog Balkana. Preko hiljadu kilometara njene granice nalazi se u graničnom pojasu Republike Hrvatske koja je od jula mjeseca 2013.godine 28.članica Evropske unije.

U svojoj prošlosti, Bosna i Hercegovina je bila zemlja pod upravom velikih carstava. Preko 400 godina je bila pod upravom Otomanskog carstva, zapravo od 1463. do 1878.godine. Kao zasebna teritorijalno-upravna jedinica Otomanskog carstva, Bosna i Hercegovina je zaostajala u ekonomskom i kulturnom razvoju u odnosu na druge zemlje u tadašnjoj Evropi.

Na temelju odluka Berlinskog kongresa iz 1878.godine, Bosna i Hercegovina je predata na upravu Austrougarskom carstvu. Tokom vladavine Austrougarskog carstva u Bosni i Hercegovini dolazi do istorijskog preokreta. Uvodi se industrijalizacija i tržišna kapitalistička privreda u Bosni i Hercegovini. Nastaju prva preduzeća u oblasti hemijske industrije, industrije prerade drveta. Otvaraju se rudnici i započinje eksploatacija rudnog bogatstva. Započinje proizvodnja željeza. Grade se prve pruge i putevi. Razvijaju se gradski, industrijski i urbani centri. Gradovi dobijaju prve vodovodne sisteme. Otvaraju se građanske osnovne i srednje škole. Uvodi se telefonski saobraćaj. Novoizgrađenom željeznicom od Sarajeva do Bosanskog Broda, Bosna i Hercegovina se povezuje sa zemljama unutar Austrougraskog carstva.

Veoma moćna Austrougarska uprava uvela je Bosnu i Hercegovinu u tadašnji razvijeni evropski prostor. U tom kontekstu vrijeme od 1878. godine pa do 1914. godine, pod upravom Austro-ugarskog carstva, predstavlja istorijski period evropeizacije Bosne i Hercegovine u svim oblastima društvenog razvoja: ekonomskom, kulturnom, političkom, tehničko-tehnološkom.¹

Nakon Prvog svjetskog rata, Bosna i Hercegovina postaje sastvani dio države Srba, Hrvata i Slovenaca, a potom Kraljevine Jugoslavije. Od dvadesetih pa sve do kraja tridesetih godina dvadesetog stoljeća, Bosna i Hercegovina je izložena ekonomskom zaostajanju. Bosna i Hercegovina postaje prostor borbi za podjele između velikodržavnih interesa srpske i hrvatske političke elite. To je kulminiralo potpisivanjem sporazuma Cvetković-Maček. Po ovom sporazumu 13 srezova je pripojeno banovini Hrvatskoj. U drugom svjetskom ratu, Bosna i Hercegovina je usljed fašističke okupacije imala veliko stradanje civilnog stanovništva.

---

¹ U vremenu austro-ugarske vladavine „naslijeđena opterećenja i suprotnosti izbijaju na vidjelo kao nikada do tada, ali se istovremeno ubrzavaju i pozitivni istorijski procesi kao posljedice MODERNIZACIJE i EVROPEIZACIJE DRUŠTVA (podvukao M.P)“, Vidi Ivan Lovrenović, Unutarnja zemlja, Durieux, 1999, Zagreb, sstr. 135

Snažan antifašistički pokret naroda koji se razvio na tlu Bosne i Hercegovine tokom Drugog svjetskog rata, doveo je do obnove državnosti Bosne i Hercegovine na istorijskom Prvom zasjedanju ZAVNOBIH-a u Mrkonjić Gradu 1943.godine. Preko antifašističkog pokreta Bosna i Hercegovina kao jedna od federalnih jedinica jugoslovenske federacije kulturološki postaje dio slobodne Evrope.

Tokom razvoja u socijalističkom periodu od 1945. do 1992.godine, Bosna i Hercegovina je razvila modernu privredu, obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Sa milion zaposlenih svojih stanovnika, a imala je ukupno oko četiri miliona stanovnika, Bosna i Hercegovina se našla u krugu srednje razvijenih zemalja.

Voljom svojih građana, što je iskazano na referendumu za nezavisnu BiH početkom 1992.godine, Bosna i Hercegovina je tokom disolucije socijalističke jugoslovenske federacije postala suverena država. Njen razvoj u miru zaustavio je četverogodišnji agresivni rat.

Poslije četverogodišnjeg rata, Bosna i Hercegovina na temelju Dejtonskog mirovnog sporazuma, ulazi u doba mira i postratne obnove. Kao glavni garant mira u Bosni i Hercegovini javljaju se velike sile. One putem Kontaktne grupe koju čine: SAD, Ruska federacija, Engleska, Francuska i Njemačka, imaju dominantnu ulogu u Vijeću za implementaciju mira.

Međunarodna zajednica i Evropska unija dobile su ovlaštenja za provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma. Ta ovlaštenja se realizuju putem mirovnih vojnih snaga i putem visokog predstavnika međunarodne zajednice (OHR-a). Visoki predstavnik međunarodne zajednice je vrhovni autoritet za tumačenje i provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Izgradnja mira i demokratskih institucija u postdejtonskom vremenu

Prvih pet godina nakon rata, a to je od 1995. – 2000. godine, izveden je proces postratne obnove, osnovne komunalne, saobraćajne infrastrukture i infrastrukture u oblasti obrazovanja i zdravstvene zaštite. Obnovljeni su komunalni sistemi za pružanje usluga građanima. Pristupilo se obnovi putne infrastrukture i obnovi stambenih objekata. Škole i zdravstveni centri su stavljeni u funkciju. Uspostavljena je sloboda kretanja građana na cijelom prostoru države Bosne i Hercegovine. Postepeno se odvijao povratak izbjeglica i raseljenih osoba u njihova predratna mjesta življenja. Sa povratkom izbjeglica i osiguranjem slobode kretanja, započela je i obnova međunacionalnog povjerenja.

Prvi predstavnik međunarodne zajednice za Bosnu i Hercegovinu bio je Karl Bilt, švedski diplomat. Njega je naslijedio španski diplomat Karl Vestendorp. Vestendorpa je zamijenio austrijski diplomat Wolfgang Petrič. Potom je za Visokog predstavnika međunarodne zajednice imenovan Peder Ešdaun, diplomata Engleske. Njemački diplomata

Kristijan Švarc Šiling je došao poslije Ešdauna. Miroslav Lajčak, diplomata Slovačke, odmijenice Švarca Šilinga. Od 2009. godine, funkciju Visokog predstavnika obavlja austrijski diplomata Valentin Incko. Do 2010. godine, funkcija Visokog predstavnika međunarodne zajednice i specijalnog predstavnika Evropske unije bila je objedinjena u jednoj ličnosti. Tek je od 2010.godine funkcija specijalnog predstavnika EU odvojena u samostalnu funkciju Evropske unije. Tu funkciju od 2010.godine obavlja Peter Sorensen.

Svi Visoki predstavnici međunarodne zajednice bili su iz evropskih država. I na taj način Evropska unija je bila involviorana u proces izgradnje mira i demokratskih institucija države Bosne i Hercegovine. Zapravo, Evropska unija je dobila važnu poziciju u implementaciji Dejtonskog mirovnog sporazuma. Ona se iskazivala i u ekonomskoj i u političkoj sferi. Postala je vodeći donator u postratnoj obnovi Bosne i Hercegovine.

Izgradnji demokratskih institucija, posvećivala se posebna pažnja. Odlučivanje u Predsjedništvu i Parlamentarnoj skupštini odvijalo se u prostorima Zemaljskog muzeja. Nekoliko godina nije bilo povjerenja, naročito u rukovodećoj strukturi Republike Srpske da se organizuje rad u službenoj zgradi Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Kao važan momenat u izgradnji demokratskih institucija javljali su se slobodni demokratski izbori. Na prvim postratnim izborima organizovanim u septembru 1996. godine, pobjednice su postale tri etničke stranke: SDA, SDS i HDZ BiH. One su zajedno osvojile 86% mjesta u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Međunarodna zajednica je razvila strategiju da se parlamentarni izbori organizuju svake druge godine. Bila je zamisao da kraći mandati i učestali izbori mogu dovesti do bitnih promjena u strukturi izabranih zastupnika. Sve je to trebalo ubrzati otklon od strukture koju je donijelo ratno vrijeme. Na drugim postratnim parlamentarnim izborima što su organizovani 1998. godine i dalje su preovlađujuću pobjedu dobile etničke stranke. Glavni problem u vršenju vlasti etničkih stranaka bio je u tome što vladajuće stranke nisu imale konsenzus za donošenje zakona. Nepostojanje tog konsenzusa nadomijestio je Visoki predstavnik međunarodne zajednice koji je na osnovu Bonskih ovlasti iz 1998.godine mogao proglašavati zakone. Tako su se mogle izvoditi važne reforme. Jedna od tih reformi odnosila se na jačanje upravljačkih kapaciteta Vijeća ministara BiH. Vijeće ministara je institucionalno prošireno tako što su uvedena tri nova ministarstva.² Na parlamentarnim izborima 2000.godine, pobjeđuju građanske multietničke stranke. Formira se Alijansa za demokratske promjene. U vremenu od 2000. do 2002. godine, ispunjeni su uslovi za prijem Bosne i Hercegovine u Vijeće Evrope.³

---

² Uvedena su tri nova ministarstva: Ministarstvo za trezor institucija BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice i Ministarstvo za evropske integracije. Vidi Zakon o Vijeću ministara 2000. godine

³ Kao glavni uslov bio je ukidanje diskriminacije građana na etničkoj osnovi. Odlukom Ustavnog suda BiH o konstitutivnosti naroda na cijelom prostoru BiH iz 2000. godine, ukinuta je diskriminacija na etničkoj osnovi.

Od 2002. godine uvode se četverogodišnji mandati za parlamentarna tijela. Izbore umjesto OSCE-a izvodi Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine.

Glavne reforme do potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju

Od 2000. godine započinje aktivnost institucija države Bosne i Hercegovine i institucija međunarodne zajednice sa ciljem da Bosna i Hercegovina započne reforme čijim provođenjem bi se stvorili uslovi za odvijanje procesa integracije države Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.

Potoji nekoliko geopolitičkih faktora koji određuju ISTORIJSKU NEMINOVNOST INTEGRACIJE DRŽAVE BOSNE I HERCEGOVINE U EVROPSKU UNIJU. Prvi je sadržan u istorijskim ciljevima Dejtonskog mirovnog sporazuma, a oni se ogledaju u tome da Bosna i Hercegovina učvrsti mir, izvede reforme i postane članica EU i NATO-saveza. Postizanjem članstva u Evropskoj uniji, Bosna i Hercegovina postaje STABILNA, EKONOMSKI PROSPERITETNA I SAMOODRŽIVA U SVOJOJ DRŽAVNOJ EGZISTENCIJI.

Drugi geopolitički faktor odnosi se na to da silnice evropskih integracija uslovljavaju i opredjeljuju dinamiku i tokove unutrašnje integracije države Bosne i Hercegovine. Integracijski proces za sticanje članstva u Evropskoj uniji započinje 1998. godine uspostavljanjem partnerstva EU i Bosne i Hercegovine. Tada je uspostavljeno Konsultativno radno tijelo (Consultative Task Force) kao forum za odvijanje tehničkog i političkog dijaloga između Bosne i Hercegovine i Evropske unije. Evropska unija je u martu 2000. godine objavila Mapu puta (Road Map) kao odgovor na zahtjev Bosne i Hercegovine za početak pregovora o stabilizaciji i pridruživanju. U Mapi puta je definisano 18 bitnih koraka koje trebaju poduzeti vlasti u BiH kako bi se započeo rad na Studiji izvodljivosti. Radi se o tome da je Mapa puta sadržavala političke mjere, ekonomske mjere, mjere koje se odnose na demokratiju, vladavinu zakona i ljudska prava. Provođenje mjera iz Mape puta omogućilo je donošenje više zakona među kojima su bili naročito značajni: Izborni zakon, Zakon o Državnoj graničnoj službi, Zakon o zaštiti potrošača, Zakon o konkurenciji, Zakon i direktnim stranim ulaganjima. Realizacija Mape puta dovela je do pripreme Studije izvodljivosti kako bi se otvorili pregovori o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. U Studiji izvodljivosti, Direkcija za evropske integracije je odgovorila na 346 pitanja Evropske komisije. Unutar Studije izvodljivosti, identificirano je 16 prioriternih reformi. Izvođenje reformi je pretpostavljalo usvajanje preko 40 novih zakona i uspostavljanje 27 novih institucija.⁴

---

⁴ Vidi više: Analiza razvoja principa uslovljenosti EU, Direkcija za evropske integracije BiH, mart 2010

Osnova za izvođenje reformi u Bosni i Hercegovini uslovljena je evropskim integracijskim procesom. Moguće prepreke i blokade u donošenju reformskih zakona uklanjane su odlukama Visokog predstavnika međunarodne zajednice. Samo u toku 2002. godine Pedi Ešdaun je kao Visoki predstavnik međunarodne zajednice nametnuo 32 zakona a u 2003.godini 14 zakona.⁵ Kao glavne reforme javljaju se: reforma poreskog sistema sa uspostavom Uprave za indirektno oporezivanje, zatim reforma sistema odbrane i formiranje jedinstvenih oružanih snaga. Među najvažnijim reformama je i reforma pravosuđa koja je omogućila uspostavu Visokog sudskog i tužilačkog vijeća. Ovo Vijeće je preuzelo funkciju imenovanja sudija i tužilaca. Formiranje oružanih snaga Bosne i Hercegovine omogućilo je izvođenje reformi za pristupanje Bosne i Hercegovine u članstvo NATO-saveza.

U složenom procesu međustranačkog dijaloga više godina je trajala aktivnost za reformu policije. Ova reforma je bila jedan od uslova za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom. Prihvaćen je djelimični koncept reforme policije sa uvođenjem Direkcije za koordinaciju policijskih struktura. Nakon toga je Evropska unija 26. juna 2008. godine potpisala sa Bosnom i Hercegovinom Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Time je Bosna i Hercegovina ušla u ugovorni odnos sa Evropskom unijom. Provođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju omogućuje Bosni i Hercegovini da podnese aplikaciju za sticanje statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji. Umjesto uspješnog odvijanja procesa integracije BiH u Evropsku uniju, došlo je do zastoja.⁶

Odlike zastoja integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju od 2008. godine

Zastoj integracije BiH u EU uslijedio je nakon parlamentarnih izbora 2006. godine. U izbornoj kampanji tokom ljeta i jeseni 2006. godine, oživljena je radikalno nacionalistička retorika. Na jednoj strani je bio zahtjev za ukidanje Republike Srpske i dolazio je od Stranke za BiH. Na drugoj strani se javila etno-nacionalna retorika, da se provede referendum o otcjepljenju Republike Srpske od države Bosne i Hercegovine. Ovaj zahtjev je dolazio od Saveza nezavisnih socijaldemokrata. I jedna i druga retorika su uslijedile nakon neuspjeha ustavne reforme u Parlamentarnoj skupštini BiH.⁷ Takva retorika je dovela do pogoršanja povjerenja u međuetničkim odnosima. Istovremeno je etno-nacionalna retorika dovela do političkih sukobljavanja između vladajućih stranaka u Parlamentarnoj skupštini BiH. To je

---

⁵ Nermina Šaćić: Međunarodna zajednica u Bosni i Hercegovini – od decembra 1995. do marta 2007.godine; u knjizi : „Primjer Bosne i Hercegovine: održivi koncepti ili stranputice međunardone zajednice? Fondacija Heinrich Boell, Ured za BiH, Sarajevo, 2007, str. 56

⁶ Evropska komisija je stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju uslovlila implementacijom presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Sejdić-Finci“ i uspostavljanjem djelotvornog mehanizma koordinacije u pitanjima koja se odnose na proces integracije BiH u EU

⁷ Pod nazivom „Aprilski paket“ amandmana na Ustav BiH odbijen je u Parlamentarnoj skupštini BiH početkom maja mjeseca 2006.godine

dovelo do slabljenja demokratskog kapaciteta Parlamentarne skupštine BiH u mandatnom periodu 2006-2010. godine. Prema mišljenju Visokog predstavnika međunarodne zajednice Valentina Incka iskazanom u intervjuu švicarskom Neue Zürcher Zeitung, godine u mandatnom periodu 2006-2010, bile su nažalost izgubljene godine...“ Bosanski političari moraju barem u nekim oblastima skinuti etničke naočale.“⁸

I u izbornoj kampanji za parlamentarne izbore 2010. godine nisu bitno promijenjene politike etno-nacionalnih stranaka. Pobjednička stranka u Republici Srpskoj Savez nezavisnih socijaldemokrata ostala je na poziciji jačanja Republike Srpske i slabljenja Bosne i Hercegovine. Socijaldemokratska partija BiH kao pobjednik u Federaciji BiH nije uspjela dobiti podršku HDZBiH za formiranje parlamentarne većine u Federaciji. To je otežalo formiranje parlamentarne većine na nivou države Bosne i Hercegovine. Sa zakašnjenjem više od godinu dana formirana je parlamentarna većina i obrazovano Vijeće ministara BiH. Nakon godinu dana rada došlo je do promjene parlamentarne većine. U maju 2012. godine iz parlamentarne većine je izašla Stranka demokratske akcije zbog neprihvatanja budžeta institucija BiH za 2012. godinu. Sve je to utjecalo na rad Parlamentarne skupštine i Vijeća ministara BiH. Veoma malo reformskih zakona je usvojeno u Parlamentarnoj skupštini BiH. Nakon više pokušaja Parlamentarna skupština je usvojila Zakon o popisu stanovništva. To je omogućilo da se popis stanovništva provede u oktobru 2013.godine.

Parlamentarna skupština BiH nije uspjela unutar svoje demokratske procedure utvrditi nacrt amandmana na Ustav BiH kojim bi se provela presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Sejdić-Finci“. Lideri vladajućih stranaka su odlučivanje o provođenju presude prisvojili u svoj zatvoreni krug (sedam lidera parlamentarnih stranaka).

Od 2010. godine pa sve do 2014. godine, vladajuće stranke nisu uspjele izgraditi konsenzus o sadržaju amandmana na Ustav Bosne i Hercegovine kojim bi se provela presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu „Sejdić-Finci“. Neslaganje vladajućih političkih stranaka dovelo je do POTPUNE STAGNACIJE INTEGRACIJE BOSNE I HERCEGOVINE U EVROPSKU UNIJU. Kao posljedica takvog stanja došlo je do stagnacije u ekonomskom i političkom razvoju. Naraslo je nepovjerenje građana prema nosiocima političke vlasti. Uslijedili su i protesti građana u Federaciji BiH. Smijenjene su kantonalne vlade u Tuzlanskom, Unsko-sanskom i Zeničko-dobojskom kantonu.

Stajališta Evropske komisije o zastoju integracije BiH u EU tokom 2013. godine

U Izvještaju Evropske komisije o napretku Bosne i Hercegovine u 2013. godini izvedeno je više stajališta. Ta stajališta u osnovi se svode na zaključno stajalište da „nisu ispunjeni uslovi

---

⁸ Intervju sa Visokim predstavnikom za BiH Valentinom Inckom objavljen un Neue Zürcher Zeitung od 29.9.2010.godine

za stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i za podnošenje vjerodostojanog zahtjeva za članstvo u Evropskoj uniji.⁹ Može se ustvrditi da je u mandatom periodu 2010-2014. godine Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nastavljena stagnacija procesa integracije BiH u Evropsku uniju. Izdvaja se nekoliko aspekata koji potvrđuju tu stagnaciju. Najprije se u Izvještaju o napretku podcrtava da nije „ispoštovana obaveza da se do 30. novembra 2012. godine provede presuda u predmetu „Sejdić-Finci“.¹⁰ I pored nastojanja Evropske unije da pomogne u procesu provođenja presude u predmetu „Sejdić –Finci,“ politički lideri Bosne i Hercegovine nisu uspjeli postići dogovor o tome.¹¹ Tog dogovora nije bilo ni u drugoj polovini 2013, kao ni na početku 2014. godine.

Diskriminacija građana na osnovu etničke pripadnosti ostaje i dalje veliki problem u Bosni i Hercegovini. Takođe se u Izvještaju o napretku konstatuje da nije ispunjen zahtjev za „uspostavljanje djelotvornog mehanizma koordinacije za pitanja evropskih integracija.“¹²

Izvještaj o napretku u 2013. godini sadrži važne osvrte na demokratiju i vladavinu prava. Ističe se činjenica da „političke nesuglasice i dalje ometaju zakonodavne aktivnosti.“¹³ Tokom 2013. godine, Parlamentarna skupština BiH je usvojila samo dva nova zakona. Sedam zakona nije dobilo podršku, a neki od tih zakona i zbog entitetskog veta. Saradnja između Vijeća ministara BiH i Parlamentarne skupštine i dalje je nedovoljna. Kad je u pitanju entitetski nivo u Izvještaju o napretku se izvodi ocjena da pokušaji rekonstrukcije Vlade Federacije BiH nisu doveli do povoljnog ishoda. Jedno vrijeme Parlament Federacije BiH je imao zastoj u svom radu. U opštoj ocjeni aktivnosti Parlamentarne skupštine izvodi se konstatacija kako političke nesuglasice i dalje negativno utječu na funkcionisanje Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Izvodi se i opšta konstatacija da nepostojanje mehanizma koordinacije između države, entiteta i Brčko distrikta u prenošenju i primjeni zakonodavstva Evropske unije sprečava državu da „govori jednim glasom i rizikuje da finansijska pomoć Evropske unije (IPA) bude dovedena u pitanje.“¹⁴

Bitno je naglasiti da se u Izvještaju o napretku BiH u 2013. godini iznova iskazuje opšta ocjena o Ustavu Bosne i Hercegovine. Ustavom Bosne i Hercegovine, kao dijelom Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma 1995. godine „uspostavljena je složena politička struktura sa vladama na nivou države, entiteta i Brčko distrikta.“¹⁵ Složenost ustavne strukture otežava funkcionisanje države Bosne i Hercegovine. U Izvještaju o napretku BiH u

---

⁹ Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2013, Evropska komisija, Brisel, 16.10.2013, str.7

¹⁰ Ibid, str.4

¹¹ Ibid

¹² Ibid

¹³ Ibid, str.7

¹⁴ Ibid, str.10

¹⁵ Ibid, str.4

2013. godini se definiše i odnos Evropske unije naspram odvijanja procesa integracije u Evropsku uniju. Pri tome se kosnatuje „Nakon zatvaranja Policijske misije EU (EUPM) u junu 2012. godine, EU OSTAJE POSVEĆENA JAČANJU VLADAVINE PRAVA U BOSNI I HERCEGOVINI, kroz druge instrumente, uključujući Instrument predpristupne pomoći (IPA) i ojačani Ured specijalnog predstvanika EU.“¹⁶

Iz Izvještaja o napretku BiH u 2013. godini se može zaključiti da Evropska komisija uzroke zastoja u odvijanju integracijskog procesa vidi u nesposobnosti i neodgovornosti lidera vladajućih stranaka da izgrade konsenzus o reformama koje mogu osigurati uspješno odvijanje procesa integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.

Ideje za ubrzanje integracije Bosne i Hercegovine i Evropsku uniju

Bosna i Hercegovina je nakon provedenog referenduma građana 29.2. i 1.3.1992. godine postala suverena država i dobila međunarodno priznanje. Nakon toga je uslijedio agresivni rat koje je imao za cilj etničku podjelu i negaciju državnosti Bosne i Hercegovine.

Multietničke i probosanske snage vođene ratnim Predsjedništvom Bosne i Hercegovine su organizovale otpor i odbranu suvereniteta i integriteta države Bosne i Hercegovine. Nakon što su Sjedinjene Američke Države preuzele liderstvo za pronalaženje mirovnog političkog rješenja za Bosnu i Hercegovinu, došlo se do Dejtonskog mirovnog rješenja 1995. godine. Dejtonskim sporazumom potvrđen je međunarodno-pravni subjektivitet države Bosne i Hercegovine. Ustanovljeno je i njeno novo ustavno ustrojstvo koga čine institucije države BiH, dva entiteta i Brčko distrikt.

Dejtonski mirovni sporazum je ustanovio ovlaštenja međunarodnoj zajednici i Evropskoj uniji za implementaciju Sporazuma u praksi. Time je pitanje izgradnje institucija države Bosne i Hercegovine u postratnom periodu internacionalizirano. Preko institucije Visokog predstvanika i specijalnog predstvanika Evropske unije, međunarodna zajednica i Evropska unija su direktno uključene u provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Istorijski cilj provođenja Dejtonskog mirovnog sporazuma javlja se u postizanju članstva u Evropskoj uniji i NATO-savezu. Dobijanjem članstva u evroatlanskim institucijama, Bosna i Hercegovina dobija i pretpostavke za svoju egzistenciju u miru unutar evropske zajednice slobodnih država i naroda. Postizanje strateškog cilja-članstva Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji izvodi se u okviru istorijskog procesa integracije u EU. Proces integracije podrazumijeva izvođenje brojnih reformi u sferi ekonomije, kulture, politike, zaštite ljudskih prava i vladavine zakona.

---

¹⁶ Ibid, str.5

Budući da je Bosna i Hercegovina izašla iz rata sa devastiranom privredom, njoj je za izvođenje reformi nužna pomoć međunarodne zajednice. Ta pomoć joj je potrebna i u sferi izgradnje demokratskih institucija i demokratske konsolidacije. Odvijanje procesa integracije BiH u EU ima bitna ograničenja u postratnom masovnom siromaštvu stanovništva, u narušenim međuetničkim odnosima i u složenoj i nefunkcionalnoj strukturi ustvano-političkog ustrojstva. Bosna i Hercegovina u postdejtonskom vremenu nema stabilan mir i neće ga imati dok država BiH ne postane članica Evropske unije i NATO-saveza.

Mnoge reforme u Bosni i Hercegovini, a posebno ustavne reforme nije moguće provesti bez angažovanja i utjecaja Evropske unije i međunarodne zajednice. Pri tome se misli na sinergiju Evropske unije i Sjedinjenih Američkih Država. Za ustavne reforme potrebna je GEOPOLITIČKA MOĆ i UTICAJ, a to zajedno imaju SAD i Evropska unija. Bez geopolitičke osnove za promjenu Ustava BiH nije moguće ni provesti presudu Suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci. Posmatrano u društveno-istorijskom kontekstu, izgradnja mira i institucija države BiH, sve do njenog prijema u članstvo Evropske unije nije moguće bez pomoći Evropske unije i SAD-a. Ako ne bude održan taj pristup Bosna i Hercegovina će postati zamorče etničkih teritorijalizacija i podjela. Ako ne bude ubrzanja integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju, Bosna i Hercegovina može postati i poprište sukoba i destabilizacije mira sa posljedicama za svoje susjedstvo, širi region, pa i za mir u Evropi.

Ovaj i ovakav pristup pretpostavlja nove ideje za UBRZANJE INTEGRACIJE BOSNE I HERCEGOVINE u EVROPSKU UNIJU. Te pretpostavke se javljaju kao vanjske i kao unutrašnje. Vanjske pretpostavke se odnose na promjenu strategije institucija Evropske unije i međunarodne zajednice prema odvijanju integracije BiH u EU. Riječ je o GEOPOLITIČKOJ PRETPOSTAVCI. Ona podrazumijeva poseban odnos Evropske unije prema odvijanju integracijskog procesa u BiH. Zapravo glavne institucije Evropske unije: Evropski parlament i Evropska komisija oblikuju agendu reformi za Bosnu i Hercegovinu koje ona provodi u procesu pridruživanja i postizanja članstvau EU. Ta agenda reformi postaje ZAJEDNIČKA AGENDA INSTITUCIJA EU I DEMOKRATSKIH PARLAMENTARNIH TIJELA DRŽAVE BOSNE I HERCEGOVINE. Agenda reformi ima sadržajnu i vremensku dimenziju. Operativno-tehničku pomoć i koordinaciju u ostvarivanju agende reformi realizira Specijalni predstvanik EU. Izvještaje o provođenju reformi razmatra i usvaja Evropski parlament. Na taj način će se Bosna i Hercegovina izmjestiti iz ralja neodgovornosti lidera vladajućih stranaka u BiH i birokratske strukture u administraciji Evropske unije. Tako će se izbjeći i zatvoreni krug nemoći u odlučivanju o provođenju reformi i donošenju zakona. Izbjeće se i sadašnja praksa ukazivanja na odgovornost bosanskohercegovačkih lidera bez ikakvih rezultata. Riječ je o matrici: na vama je dogovor, na vama je odgovornost. Mi ćemo prihvatiti dogovor lidera u BiH.

Pokrenute ideje da se za Bosnu i Hercegovinu ustanovi specifičan okvir u provođenju integracije u EU¹⁷ imaju veliku važnost. Unutar te ideje moguće je ustanoviti širu političku platformu i institucionalne mehanizme koji bi ubrzali integraciju BiH u EU. Radikalni preokret bi omogućio da se na temelju geopolitičkih razloga Bosni i Hercegovini dodijeli STATUS KANDIDATA ZA ČLANSTVO U EU. U pregovorima za postizanje članstva u EU, Bosna i Hercegovina bi imala pomoć institucija Evropske unije. Sve reforme bi se izvodile ubrzano, uključujući i ustavnu reformu. U cjelini procesa integracije bili bi uključeni parlamenti:državni i entitetski, vlade i organizacije civilnog društva.

Tokom svoje posjete Bosni i Hercegovini, Visoka predstavnica Evropske unije Catherine Ashton izjavila je da će se uskoro održati veliki broj sastanaka o BiH sa državama članicama EU. I u vezi s tim ističe: „Ovdje nije riječ o spuštanju ljestvice, već da vam se POMOGNE DA JE PRESKOČITE.“ (podvukao M.P). U tom kontekstu razmatramo šire angažovanje kako bismo pomogli da se neka pitanja riješe...“¹⁸

Unutrašnje pretpostavke za ubrzanje integracije Bosne i Hercegovine imaju dva aspekta. Prvi je da se pobjedničke stranke nakon parlamentarnih izbora udruže u veliku koaliciju na istorijskom i političkom projektu: Evropska Bosna i Hercegovina. A to onda podrazumijeva oblikovanje političkog konsenzusa o reformama koje ubrzavaju integraciju u Evropsku uniju.

Drugi aspekt je da u izvođenju reformi učestvuje cijelo društvo:građani, nevladine organizacije, udruženja privrednika i stručna udruženja. Ispoljena većinska volja građana (preko 80% građana BiH) da njihova zemlja postane članica Evropske unije donosi najveću energiju za ubrzanje integracije u EU.

ZAKLJUČAK

Država Bosna i Hercegovina svoj integritet i međunarodno-pravni subjektivitet ima u odrednicama Dejtonskog ustvanog ustrojstva.Izgradnja mira i demokratskih institucija države Bosne i Hercegovine nije samo ovisna od demokratskih procesa u zemlji. Ona je u mnogome uslovljena i angažmanom Evropske unije i međunarodne zajednice. Glavni smjer pomoći međunarodne zajednice i Evropske unije Bosni i Hercegovini realizuje se unutar izvođenja reformi koje omogućuju prijem Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Usljed ispoljenog zastoja nužna je promjena pristupa institucija Evropske unije u pravcu da Bosna i

---

¹⁷ Inicijativu za uspostavljanje specifičnog okvira za odvijanje procesa integracije BiH U EU pokrenuli su u februaru i martu 2014.godine ministar vanjskih poslova Republike Slovenije Karl Erjavec i ministrica vanjskih i evropskih poslova Republike Hrvatske Vesna Pusić, Vidi Oslobođenje od 29.3.2014.godine. Suština inicijative je u tome da se izvođenje reformi ne postavlja kao preduslov već da se reforme relaizuju kroz otvorene pregovore , uključujući i presudu u predmetu „Sejdić-Finci“.

¹⁸ Izjava Catherine Ashton, Oslobođenje, četvrtak, 13.mart 2014

Hercegovina ubrza integraciju u EU i to unutar specifičnog okvira za izvođenje integracije. Mogućnost ubrzanja integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju ima dvije pretpostavke. Prva je sadržana u promjeni strategije institucija Evropske unije prema odvijanju procesa integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Postoje geopolitički strateški razlozi da institucije Evropske unije - Evropska komisija i Evropski parlament oblikuju specifičan okvir za ubrzanje integracije države Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju. Taj okvir je nužno oblikovati na temelju istorijske okolnosti da je za Bosnu i Hercegovinu i njenu stabilnost najvažnije učvršćenje mira. Ekonomski napredak i vladavina prava. Evropska unija ima ovlaštenja i odgovornost za provođenje Dejtonskog mirovnog sporazuma. Na temelju tih ovlaštenja, Specijalni predstavnik Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu rukovodi (nosilac koordinacije) izvršavanjem agende najvažnijih reformi. Polazište je da Bosna i Hercegovina, kao postkonfliktno društvo dobije status kandidata za članstvo u EU unutar specifičnog integracijskog procesa za Bosnu i Hercegovinu. U otvorenim pristupnim pregovorima unutar predviđenih poglavlja, institucije Bosne i Hercegovine preuzimaju i primjenjuju evropsku pravnu stečevinu. U vođenju pregovora, predstavnici institucija Evropske unije komuniciraju samo sa Vijećem ministara BiH i ministrima na državnom nivou. U tom pregovaračkom procesu, nema mjesta za lidere političkih stranaka. Oni u vlasti imaju svoje ministre i mogu vršiti ulogu društvene mobilizacije. Druga pretpostavka je sadržana u oblikovanju političke volje pobjedničkih stranaka da nakon parlamentarnih izbora 2014. godine obrazuju široku međustranačku koaliciju na političkom projektu: Evropska Bosna i Hercegovina. Sve utjecajne političke stranke bi se udružile na projektu ubrzanja integracije BiH u Evropsku uniju. Ova ideja široke koalicije za evropsku Bosnu i Hercegovinu bila bi odgovor na zahtjeve i volju građana da njihova zemlja postane članica Evropske unije.

Geopolitička moć Evropske unije i međunardone zajednice unutar ubrzanja integracije BiH u EU i unutar novog pristupa treba biti u funkciji izvođenja reformi koje će dovesti do stabilnog ekonomskog i političkog razvoja Bosne i Hercegovine. U tim reformama primat trebaju dobiti ekonomska pitanja i ustavna reforma. Važan korak u ustavnoj reformi bio bi usvajanje odredbi o evropskoj klauzuli kako bi se ojačala nadležnost i dinamika u radu Parlamentarne skupštine BiH u donošenju zakona kojim se preuzima evropska pravna stečevina. Novi poticaj ubrzanju integracije Bosne i Hercegovine u EU mogu dati uredi EU u svim većim gradovima BiH. Oni bi omogućili da se uspješnije usmjeravaju sredstva evropskih fondova u lokalni, ekonomski i infrastrukturni razvoj. Posmatrano dinamički, proces ubrzane integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju unutar specifičnog okvira treba da omogući da Bosna i Hercegovina postane članica Evropske unije do 2020.godine. Zaključno stajalište svodi se na misao francuskog filozofa Bernarda Anri Levija: "ULAZAK BOSNE I HERCEGOVINE U EVROPSKU UNIJU JE HITNOST, NE SAMO ZA BIH NEGO I ZA SAMO EVROPU."¹⁹

---

¹⁹ Intervju Bernard – Anri Levi, Dnevni avaz od 11.aprila 2014.godine

LITERATURA

1. Radovan Vukadinović-Lidija Čehulić: „Politika evropskih integracija,“ Topical, Zagreb, 2005
2. Ivan Lovrenović: Unutarnja zemlja, Durieux, Zagreb, 1999
3. Mile Lasić: „Evropska unija: nastanak, strategijske nedoumice i integracijski dometi“, Sarajevo Publishing, 2009
4. Safet Halilović: „Evropske integracije i Bosna i Hercegovina,“ Fakultet političkih nauka, Sarajevo, 2003
5. Mirko Pejanović: „Ogledi o državnosti i političkom razvoju Bosne i Hercegovine“-drugo dopunjeno izdanje, Šahinpašić, Sarajevo/Zagreb 2012
6. Bosna i Hercegovina petnaest godina nakon Dayton, uredili Dino Abazović i Stefan hammer, Fakultet političkih nauka Sarajevo, 2010
7. Primjer Bosne i Hercegovine: Održivi koncept ili stranputica međunarodne zajednice, Fondacija Heinrich Böll – Ured u Sarajevu, Sarajevo, 2007
8. Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2013.godini, Brisel, 16.10.2013.gpdine
9. Oslobođenje od 13. i 29. marta 2014.godine
Dnevni avaz od 11.aprila 2014.godine

Mirko Pejanović